

KAKO ČITATI PRIJEVOD KUR'ĀNA? (KRATKE UPUTE U ODGONETANJE ZNAKOVLJA KUR'ĀNA)

Enes KARIĆ

UDK 28-254

SAŽETAK: Prijevod Kur'ana Miće Ljubibratića Hercegovca (1839-1889) pojavio se u Beogradu 1895. godine i smatra se prvim objavljenim i cjelovitim prijevodom Kur'ana na našem jeziku, a nakon 120 godina, ovaj prijevod ponovo je štampan u izdanju El-Kalema i Muftijstva banjalučkog, uz dopunski svezak zbirke eseja o Kur'anu pod nazivom "Svjetovi Kur'ana", autora E.Karića. U islamu Kur'an zauzima središnje mjesto, sa njegovih stranica muslimani su dobili načela ili članke svoje vjere, glavne naputke za svoje obrede, temeljne smjernice za moralno življenje, najsazetije upute kako da shvate ovaj svijet i svoju sudbinu na njemu. Izvornik Kur'ana na arapskom jeziku muslimani poštuju kao doslovnu Božiju Riječ, kao doslovni Božiji Govor (*Verbum Dei*) i Božiji Glas. Prijevod Kur'ana ne smatra se "izvornim Kur'anom", prijevod Kur'ana je samo prijevod te knjige ili recepcija te knjige kroz razumske, stilske, svjetopogledne... sposobnosti prevodica. U ovom eseju, pripremljenom i objavljenom uz Ljubibratićev prijevod Kur'ana¹, autor donosi naputke u cilju lakšeg razumijevanja ili lakšeg čitanja prijevoda Kur'ana.

Ključne riječi: prijevod Kur'ana, razumijevanje prijevoda, struktura Kur'ana, Mićo Ljubibratić Hercegovac

I.

U vjeri islamu Kur'an zauzima središnje mjesto, sa njegovih stranica muslimani su dobili načela ili članke svoje vjere, glavne naputke za svoje obrede, temeljne smjernice za moralno življenje, najsazetije upute kako da shvate ovaj svijet i svoju sudbinu na njemu. Izvornik Kur'ana na arapskom jeziku muslimani poštuju kao doslovnu Božiju Riječ, kao doslovni Božiji Govor (*Verbum Dei*) i Božiji Glas. Praktički, smatra se da je Kur'an samo onda Kur'an kad je u svome arapskom izvorniku i u onom stanju

kako ga je u arapskom jeziku i ruhu sačuvala islamska tradicija tokom gotovo petnaest stoljeća.

Prijevod Kur'ana ne smatra se "izvornim Kur'anom", prijevod Kur'ana je samo prijevod te knjige ili recepcija te knjige kroz razumske, stilske, svjetopogledne... sposobnosti prevodica.

Prijevoda Kur'ana ima na hiljade, ali izvornik Kur'ana ili Kur'an na arapskom jeste jedan i jedini. Stoga se smatra da muslimani ne smiju prijevod Kur'ana koristiti u svojim temeljnim obredima, npr. u svom "klanjanju" ili obavljanju pet

dnevnih "molitvi" (perzijski: *namāz*, arapski: *salāt*). Da bi musliman ili muslimanka obavili svoje temeljne ili glavne obrede, oni trebaju znati napamet makar nekoliko kraćih poglavlja iz arapskog izvornika Kur'ana (prvu suru *al-Fātihū* i još dvije kraće sure ili dva kraća ulomka Kur'ana). Po ovome se vidi da islam spada u onu grupu religijskih univerzuma koji imaju "sveti jezik" (*Lingua Sacra*). Čim musliman ili muslimanka nauče *al-Fātihū* i dva kraća poglavlja (ili sure) Kur'ana, oni su u stanju da samostalno ili zajednički obavljaju svoje klanjanje, to jest, oni su slobodni da stanu pred Boga, bez ikakvog svećeničkog posredovanja. Kur'an se po ovom u islamu javlja i kao knjiga čijom se

¹ Karić, Enes (2016). Kratke upute u odgonetanje znakovlja Kurana u Ljubibratićevom prijevodu. U: *Koran*.

Preveo Mićo Ljubibratić Hercegovac. Sarajevo : El-Kalem, 19-27.

riječu muslimani približavaju Bogu, stvoritelju svih ljudi, svih svjetova, svega vidljivoga i nevidljivoga u svekolikom postojanju.

II.

Ali ni prijevode Kur'āna nije lahko čitati, to jest teški su za razumijevanje i recipiranje ukoliko sam čitalac nije upoznat sa strukturom Kur'āna, sa historijom islama, sa njegovom teologijom, učenjima o svijetu, o Bogu, o čovjeku, itd. Čitaocima koji nisu vični načinima kako Kur'an izlaže "svoje teme", sam tekst Kur'āna u prijevodu izgleda "nerazumljiv", "nepovezan", "nekoherentan", pa čak i onda kada se radi o vrhunskim prevodilačkim ostvarenjima.

Stoga ćemo ovdje dati nekoliko naputaka s ciljem lakšeg razumijevanja ili lakšeg čitanja Ljubibratićevog prijevoda Kur'āna. Od središnje je važnosti da se u "pravilnom čitanju prijevoda Kur'āna" prihvati nekoliko temeljnih postavki Kur'āna. Prva je: Kur'an sebe izlaže kao Božiju Riječ, posvuda se u Kur'anu vidi jedna "Božija perspektiva", ali i "Božija retrospektiva", pa i onda kad se u Kur'anu navode riječi faraona, ili riječi drevnih "nevjerničkih naroda", ili onih koji su se pobunili protiv Boga, itd. Naime, i tada se treba znati da su te riječi, tvrdnje, obavijesti... u Kur'anu navedene zato što ih Bog navodi kao takve, sam Bog ih objavljuje čovječanstvu i podsjeća na njih – e da iz svega ljudi uzmu pouku i znamenje.

Baš stoga su muslimanski klasični autoriteti govorili da se Kur'anu treba prilaziti s povjerenjem, treba ga čitati baš kroz perspektivu one uvodne formule ili besmele (*U ime Boga blagoga i molosrdnoga!*)² koja se nalazi na početku svakog poglavlja Kur'āna, osim devetog. Između ostalog, riječi: *U ime Boga blagoga i molosrdnoga!* – znače da se cijeli Kur'an treba shvatiti "u ime Boga", ne u ime bilo koje druge svrhe, bilo kojih drugih ciljeva, stremljenja,

hirova, itd. Drugim riječima, Kur'an traži od svojih čitalaca da ga prihvate s povjerenjem, da mu vjeruju, pa će ga oni tada pravilno i shvatiti, razumjeti, otvoriti se prema njemu, rasklopiti svoje srce, intuiciju, svoje emocije.

Druga važna napomena o Kur'anu jeste i ta da to nije štivo koje je "organizirano" kao roman koji ima radnju, koji ima početak, razvoj radnje ili fabule, i svršetak. Također, Kur'an nije ni knjiga historije, niti ga treba čitati kao zbirku historijskih priča. Naprotiv, Kur'an ima jednu svoju nevidljivu strukturu, unutarnju, sve se kreće oko nekoliko unutarnjih poruka Kur'āna: Bog ima i On jeste, sve drugo što vidimo jeste stvoreno, svijet je stvoren, zvijezde su stvorene, sazviježda imaju svoj početak i svoj kraj, čovjek je stvorenje Božije, baš kao i mineralni, vegetativni i animalni svijet. Svi svjetovi su Bogu pokorni i sva stvorenja su predana Božijoj volji (na arapskom: *muslimūn*), s tim što je čovjeku jedino ostavljeno na volju da u Boga vjeruje ili ne vjeruje, premda su simpatije Kur'āna okrenute spram onih koji vjeruju u Boga, itd.

Nadalje, po Kur'anu je čovjek među drugim stvorenjima iznimka i po tome jer on je određen za "namjesnika" na Zemlji, obdaren je pameću, umom i mnogim drugim darovima koje mora/ treba koristiti na odgovoran i moralan način. Zato su, prema Kur'anu, čovječanstvu dolazili Božiji poslanici ili izaslanici, ljudi visokoga ranga i časti kao što su Adam (Adem), Avram (Ibrahim), Mojsije (Musa), Isus (Isa), a taj ciklus odabranih Božijih poslanika i glasnika završava se sa Muhammedom (neka je Božiji mir s njim).

U svim svojim poglavljima Kur'an na različite načine sadrži svoje kratke poruke o jednom jedinome Bogu, o svijetu koji je Bog stvorio, o smrti koju Bog daje, o životu koji ima svoj kraj, također, Kur'an je i poruka o tome da ljudski koraci na Zemlji nisu zaludu, itd. K tome, kad kažemo "poglavlja

Kur'āna" (na arapskom *sūre* ili *sūreta*), iz te sintagme ne treba shvatiti da je Kur'an razvrstan po nekoj "ljudskoj logici", kao ni to da Kur'an svoje teme kroz svoja poglavlja izlaže hronološki, itd.

Naprotiv, Kur'an nalikuje jednom velikom kontinentu ili neobuhvatnom i nesagledivom krajoliku netaknute prirode, tu je na neki način dato da se javi svakovrsnog divnog bilja, tu imaju litice, brze rijeke, ali i mirna mora, kao i hučanje oluja i vjetrova posred visokih gorja iznad kojih je danju nepregledna nebeska plavet, a noću se ukažu nebesa ukrašena zvijezdama, tu je na svim stranama neizbrojivo mnoštvo Božanskih znakova (ili *ajeta*), svi ti znakovi u prirodi ukazuju da Bog ima i da On jeste.

Možda je u tome glavni razlog pa se i same rečenice Kur'āna nazivaju *ajetima* ili *znakovima* Božijim. Dakle, kako god je priroda puna Božijih znakova koji ukazuju da Bog ima, tako isto Kur'an sadrži znakove ili svoje retke ili tvrdnje da Bog ima i da On jeste.

Ovim Kur'an, na svoj način, traži da se njegove stranice čitaju u jednom zajedničkom poduhvatu iskrenog posmatranja ili čitanja "stranica Prirode". Ovo, zapravo, znači samo jedno: Znakovi Božije Vječne Riječi (ili Kur'āna) tumače znakove stvorenih Božijih znakova (tj. znakovi Svjetova ili Prirode).

Ovakvih *ajeta* ili znakova koji sa stranica Kur'āna ukazuju na "stranice Prirode" ima veliki broj. Na primjer (36:37-40) u Ljubibratićevom prijevodu glase:

Tako je noć znak [Božijeg postojanja], kad mi uklonimo dan, i kad tmine ljude obaviju.

Tako je znak Sunce koje bita svojem utočištu. Takvo bijaše Rješenje Silnoga, Mudroga.

A i za Mjesec mi ustanovismo stanice, tako da postaje kao lijepa, savijena grana palmova.

Suncu nije dato da dostigne Mjesec, ni noći da preteče dan; svaka od tih zvijezda kreće se u odjelitom krugu.

Veoma zanimljiv primjer (Kur'anskog uvjeravanja čovječanstva ovim

² Ovdje smo prijevod ove *basmela-formule* donijeli prema prijevodu Kur'āna od Miće Ljubibratića. Svi primjeri koje

donosimo dalje u ovom tekstu preuzeti su iz KOPAHA ili prijevoda Kur'āna Miće Ljubibratića.

svojim znakovljem da ima Bog) nalazi se u suri *Grci* (30:19. i dalje):

Jedan od znakova njegove [Božije] sile [je] to što ste vi [ljudi] stvoreni od prašine. Po tom vi postadoste ljudi rasijani na sve strane.

Još je jedan znak to što vam je dao supruge stvorene iz vas samijeh, da biste stanovali s njima. On je ustanovio između vas ljubav i nježnost. U ovom ima znakova za one koji razmišljaju.

Stvaranje nebesa i zemlje, razlika među vašim jezicima i vašim bojama, takođe je znak. Zaista u tome ima znakova za cio svijet.

U broj njegovijeh znakova ide i vaš san u noći i obdan, i vaša želja da stećete bogatstva od milosti Božje. U tom ima znakova za one koji čuju...

III.

Ali, Kur'an se javlja i kao sugestivna knjiga, knjiga koja gotovo da usrdno moli čovjeka, muško ili žensko, da povjeruju u njega. Zato se na stranicama Kur'ana nalazi mnoštvo Božanskih zaklinjanja ili zakletvi. Primjetit ćemo da se i u kontekstu Kur'anskih zakletvi opet izdašno nalaze Božija znakovlje ili ajeti.

Evo nekoliko primjera:

Zaklinjem se nebom i noćnom zvijezdom,

Ko će ti reći šta je ta noćna zvijezda? To je zvijezda koja baca džilite. (86:1-3).

Zaklinjem se svitanjem dana i deseterim noćima,

Onijem što je dvostruko i što je jednostruko,

[I zaklinjem se] noću kada ona teče svojim tokom,

Nije li to zakletva koja priliči razumnome čovjeku? (89:1-4)

Zaklinjem se Suncem i njegovijem sjajem,

Mjesecom, kada ga prati na blizu, Danom, kada ga on pokaže u cijelom njegovom sjaju,

Noću, kada ga ona zastire,

Nebom, i onijem [tj. Bogom] koji ga je sagradio,

Zemljom, i onijem koji je prostro kao prostirku,

Dušom, i onijem koji je stvorio... (91:1-7)

Kako iz ovih odlomaka Kur'ana vidimo, i ovdje se ostvaruje glavna

intencija Kur'ana, to jest želi se da ljudi zaume i da srcem prihvate da se iza ovog pojavnoga svijeta fenomena, kao i u samom tom svijetu fenomena, nalazi Vječni Bog, Stvoritelj, Onaj koji je Prvi, Koji je Posljednji.

Mnoštvo je stvorenja kojima se Bog zaklinje, time im ukazuje na važnost, na svekoliki značaj. Bog se zaklinje "smokvom i maslinom, Brdom Sinajskim, svetom zemljom mečanskom [tj. Mekkom]" (95:1-3), zaklinje se "časom poslije podnevlja" da "čovjek radi o svojoj propasti" (103:1-2), također, u Kur'anu su i Božije zakletve "nebom okićenijem sa dvanaest nebesnijeh znakova", "danom obećanijem", zatim "svjedočkom i [njegovim] svjedočanstvom" (85:1-3). Itd.

Glavna svrha Božanskog zaklinjanja ovim prirodnim fenomenima je ukazivanje čovjeku, i skretanje njegove pozornosti, na to da je on jedno iznimno biće, da je sagovornik Božiji, da je on nosilac moralnog pologa koji dolazi iz činjenice da je Bog odabrao čovjeka, svakog bez iznimke, i sve čovječanstvo, s ciljem da Boga slave, da mu "robuju", itd.

IV.

Ima nekolicina mjesta u Kur'anu koja također govore o "Božijim znakovima", ali su ova mjesta saopćena, uvjetno rečeno, u obličju "kazivanja" ili "pripovijesti". Na stranicama Kur'ana imamo, vrlo sažeto i uveliko načelno, kazanu "pripovijest stvaranja svijeta". Npr. u 7. suri (7:52) kaže se:

Bog je Gospod onaj Bog koji nebesa i zemlju stvori za šest dana, i stalno se krenu k prijestolu; on dan u noć uvija, a dan hitno goni noć; on stvori sunce i mjesec i zvijezde, po njegovoj naredbi podvrgnute izvjesnijem zakonima. Ne pripada li njem i vladanje svijeh stvari? Blagosloven budi Bog, Gospodar svega svijeta.

Dakako, i ovdje vidimo da je stvaranje svijeta kazano kao "stvaranje Božijih znakova" koji ukazuju da Bog ima i da On jeste.

U onim dionicama Kur'ana koje su nam kazane kao jedna izdaleka

vrsta pripovijesti, Kur'an poseže za Božijim znakovima, onim prolaznim i davnašnjim, to jest naraštajima čovječanstva koji su bili ili nastali nekada u vremenu, te koji su kasnije dobili povijesni odjek. Kako će čitateljstvo vidjeti iz čitanja ovog Ljubibratićeva prijevoda Kur'ana, Kur'an govori o davnim ili drevnim narodima, njih više nema, ostao je još samo glas Kur'ana o njima, to su narodi: Ad, zatim Temuditi, potom Lotov narod, faraonov narod, Izrailjev narod (iz Mojsijeva doba), Nojev narod, itd.

Ovih naroda više nema, ti su narodi nestali, glas o njima iz davnina koji sada dopire do nas, i kojeg Kur'an posreduje do nas, preoblikuje se u znak koji nas opominje: Tako isto, ili na neki drugi način, i mi ćemo nestati, pa se trebamo potruditi da iza nas ostane lijepa vijest, lijep glas, ispunjen čudoređem, moralom i dobrom. Ili kako Ljubibratić prevodi (2:128):

Taj naraštaj je prošao, sa sobom je odnio nagradu svojih djela; vi ćete takođe primiti svoju za svoja djela, i vama se neće tražiti račun za ono što su drugi radili.

V.

Dakako, Kur'an smatra da čovjekovo boravljenje posred "mnoštva ovih znakovlja" treba da ima svrhu i da bude prožeto smislom. Nema sumnje da se ovaj smisao i svrha najdjelotvornije pronalaze u moralnom životu i u čudorednim postupcima. Stoga Kur'an poziva istini, pravdi, ljubavi, poštenju, itd. kroz svoja mnogolika opetovanja moralnih imperativa da se čovjek mora rukovoditi moralnim vrjednotama. Neke od njih ćemo ovdje navesti:

[O čovječe, zapovijeda ti se] hraniti, u gladne dane,

Siroče koje je naš bližnji,

Ili uboga koji je ogreznuo u neimaštini... (90:14-16).

Nemojte ubijati nikakva čovjeka, jer vam je to Bog zabranio... (17:35).

Izbjegavajte preljubu, jer je to stidna stvar i rđav put. (17:34).

Bogu nije milo da se zlo razglašuje, osim ako biste bili prisiljeni na to. (4:147).

Oni mogu svoje namjere sakriti od pogleda ljudi, ali ih oni neće sakriti od pogleda Božijeg. On je pokraj njih kad oni noću vode razgovore koji njemu nijesu mili. (4:108).

O vjerni! uđite svi u istinitu vjeru; nemojte ići đavoljim tragom; on je vaš očiti neprijatelj. (2:204).

Držite brižljivo časove molitava i molitvu sredine, i ustajte na molitvu proniknuti pobožnošću. (2:239).

O vjerni! budite tačni vršioći pravde kad pred Bogom svjedočite, pa morali svjedočiti i protivu vas samijeh, protivu vaših roditelja, protivu vaših bližnjih, bilo pred bogatim bilo pred ubogim. Bog je bliže nego vi i bogatomu i ubogomu! (4:134).

Nemoj ružiti božanstva koja oni prizivlju pored Boga; jer bi i oni u svojoj ludosti mogli naružiti Boga. (6:108).

Nemoj po zemlji nadmeno hoditi; ti niti bi je mogao rascijepiti na dvoje, niti dostići visinu brda. (17:39).

Ne traži ono što ne poznaješ. O sluhu, vidu, srcu, o svemu će se tražiti od vas računa. (17:38).

Ovakvih i sličnih naputaka, sa ćudorednom porukom ili moralnim pozvanjem, u Kur'anu ima blizu dvije hiljade. Praktički, u ovom pogledu Kur'an je knjiga koja poziva moralu i ćudoređu na način da ih povezuje sa vjerom u Boga. Naime, kod čovjeka vjernika se vjera u Boga vidi ako on moralno živi. Inače, čovjek je u pogibeljnoj opasnosti da sklizne u dvoličnjaštvo i farizejstvo. Kur'an mnogo više insistira na moralnom činu, na poštenom i ćudorednom djelu, nego li na dogmi, a pogotovo ne insistira na teologiji oko koje bi se ljudi trebali gložiti, dijeliti, svađati...

VI.

Osim moralnih zapovijedi, u Kur'anu ima i jedno zasebno područje koje pokriva ono što bismo vrlo uvjetno označili "obredima" ljudi ili "pobožnim djelima" i "bogobojaznim postupcima" čovječanstva, muslimanskog napose. Dakako, "obredna ravan Kur'ana" je vrlo jednostavna, shvatljiva, ona je, u neku ruku, produžetak ove moralne ravni ili moralnog plana Kur'ana. Navedimo ovdje, u prijevodu Miće Ljubibratića, kojim to obredima Kur'an posebno poziva.

Molitvu svršavaj u početku i na kraju dana, i pri nastupanju noći; dobra djela otklanjaće rđava djela... (11:116).

O vjerni! Dajte milostinju od najboljih stvari koje ste stekli, od plodova kojima naredismo da radi vas niknu iz zemlje. Ne razdajite u milostinji najništavnije dijelove vašega imanja. (2:269).

O vjerni! post vam je propisan, isto kao što je propisan onima koji su bili prije vas. (2:179).

Trošite svoje imanje na putu Božijem, i ne survačajte se vlastitim rukama u bezdan. Činite dobro. (2:191).

Idite na hadžiluk u Meku, i posjećujte sveta mjesta... (2:192).

O vjerni! Kad se spremate da Boga molite (da klanjate) umijte obraz i ruke do lakata; utrite glavu i noge do pete. (5:8).

Očistite se poslije sastajanja sa vašim ženama... (5:9).

Kao što to nije slučaj ni sa drugim "temama" Kur'ana, ni obredne instrukcije ili naputke muslimanima kako da ustroje svoje obrede ne nalazimo "sistemski" izložene na jednoj, dvije ili više susljednih stranica Kur'ana. I tu je potrebno uranjati u univerzum Kur'ana, marljivo pronalaziti ajete ili znakove o datom predmetu. K tome, potrebno je poznavati Sunnet ili Običaj Božijeg Poslanika Muhammeda. Tu se nalaze detaljizirane mnoge intencije Kur'ana.

VII.

Pitanja koja se čovjeku postavljaju u Kur'anu važan su dio ove knjige. Kao što je to i drugdje preovlađujući cilj Kur'ana, ovim se pitanjima želi kod čovjeka razbuditi svijest o konačnoj svrsi stvari, života, suštini smrti, itd. Evo tek nekoliko Božanskih pitanja koja se postavljaju u Kur'anu:

Ne vidi li čovjek, da smo ga mi stvorili od kaplje sjemena? (36:77).

Zar onaj koji je stvorio nebesa i zemlju ne umije stvoriti suštastva slična vama? (36:81).

A hoće li naši praoci biti povrćeni [proživljeni]? Reci im: Hoće, a vi ćete biti obasuti sramotom. (37:17-18).

Da li sjeme, od kojega se vi rađate, stvarate vi ili mi? (56:58-59).

VIII.

Dakako, na stranicama Kur'ana nađe se, vrlo često, i onih "znakova Kur'ana" za koje bismo se usudili kazati, slobodnijim jezikom i netradicionalnim diskursom islama, da su to nedosežne Božanske himne o Bogu, Jednome i Jedinome Stvoritelju svih svjetova! Evo takozvanog "Prijestoljeznaka" (ili ajetu l-kursijj):

Bog je jedini Bog; nema drugog Boga osim njega, Živoga, Nepromjenljivoga. Ni drijemež ni san ne mogu na njega. Njegovo je sve što je na nebesima i na zemlji. Ko može posredovati kod njega bez njegova dopuštenja? On zna ono što je pred njima i ono što je za njima, koliko im je on htio pokazati. Njegov prijesto prostire se na nebesa i na zemlju, i njegovo čuvanje ne staje ga nikakve muke. On je Previšnji, Veliki. (2:256).

Jednako tako navodi se i tzv. "Svjetlost-znak" (ajetu n-nūr):

Bog je svjetlost nebesa i zemlje. Ta je svjetlost kao ognjište na kojem se nahodi zublja, zublja smještena u staklenik, staklenik podoban sjajnoj zvijezdi; ta zublja zažije se uljem blagoslovljenoga drveta jedne masline koja nije ni istočna ni zapadna i čije ulje blista, baš i kad ga vatra ne dodirne. To je svjetlost za svjetlošću. Bog vodi ka svjetlosti onoga kojega on hoće, i ljudima predlaže pripovijesti; jer on zna sve. (24:35).

I ovi znakovi Kur'ana ili, uvjetno kazano, uzvišene Božanske himne ili kazivanja o Bogu, rasprostrti su diljem stranica ove islamske svete knjige. Tu se kazuje da je Bog Blag, Milosrdan, On vidi i čuje sve, Svemogućan, Neizmjeran, Mudar, Obaviješten, Bogat, Silni, Živi, Neizmjenjivi, Znade dno ljudskih srdaca, Svjedok je svijem stvarima, Spasitelj, Vjerni, Čuvar, Previšnji, Stvoritelj, Obrazovatelj... Najljepša imena pripadaju njemu! (Sve ovo su Lijepa Imena Božija data tako kako ih je preveo Mićo Ljubibratić).

*

Na svojim stranicama Kur'an se još u izobilju svojih znakova obraća u riječima i rečenicama koje se doimaju kao uzvici, prijetnje, uzdasi, kuđenja, obavijesti, čuđenja, sarkazmi,

proklinjanja, naredbe, onosvjetske prijetnje, glasovni proplamsaji, časovite naznake i migovi, itd.

Kad držimo Kur'an u svojim rukama i pred svojim očima treba imati u vidu i to da će nam se ta knjiga otvoriti onoliko koliko joj dopustimo, to jest koliko joj od sebe pružimo u svojoj iskrenosti.

Lakše će Kur'an čitati oni koji smatraju da su Božija stvorenja, da su smrtni, da su žića koja su na putu od praha do praha.

Recimo na samome kraju da je uvijek potrebno Kur'an sagledavati, tumačiti i čitati kao cjelinu. Sa jednog mjesta u Kur'anu mi često ne vidimo cijeli Kur'an, jedan horizont Kur'ana

nije dovoljan da nam pokaže sve druge njegove horizonte. Kur'an pogrešno čitaju oni koji ga svedu ili reduciraju na jedan njegov znak ili ajet, ili na samo jednu njegovu stranu ili aspekt. Kur'an se čovjeku istinski javlja samo onda kad ga čovjek uobziruje kao cjelinu. I kad tu cjelinu štuje kao iskrenu i blisku riječ.

الموجز

كيف نقرأ ترجمة معاني القرآن الكريم؟

أنس كارييتش

ظهرت ترجمة معاني القرآن الكريم لميتشو ليوبيراتيتش هرتسيغوفاتس (1839-1889) في بلغراد سنة 1895، وتعتبر هذه الترجمة أول ترجمة كاملة لمعاني القرآن الكريم نشرت بلغتنا، وبعد 120 عاماً أعادت دار القلم ودار إفتاء بانيا لوكا طباعة ونشر هذه الترجمة مع ملحق يضم مجموعة مقالات عن القرآن الكريم بعنوان «عوالم القرآن» للكاتب أ. كارييتش. ويحتل القرآن الكريم في الإسلام المكانة المركزية، وقد أخذ المسلمون من صفحاته مبادئ وأسس دينهم، والإرشادات الرئيسية لشعائرتهم، والتوجيهات الأساسية لحياتهم الخلقية، والتوجيهات الموجزة حول كيفية فهم الحياة الدنيا وقدرتهم فيها. ويولي المسلمون تقديراً خاصاً للنص القرآني الأصيل باللغة العربية باعتباره كلام الله. إن ترجمة معاني القرآن الكريم لا تعتبر «قرآناً أصيلاً» بل هي ترجمة لذلك الكتاب أو تقبل له من خلال قدرات المترجم العقلية والتعبيرية ونظرتهم للعالم من حوله... وفي هذا المقال الذي تم إعداده ونشره مع ترجمة ليوبيراتيتش لمعاني القرآن الكريم، يقدم الكاتب إرشادات يهدف بها لتسهيل فهم أو قراءة ترجمة معاني القرآن الكريم. الكلمات الرئيسية: ترجمة معاني القرآن الكريم، فهم الترجمة، بنية القرآن الكريم، ميتشو ليوبيراتيتش هرتسيغوفاتس.

Summary

HOW TO READ TRANSLATION OF THE QUR'AN? (A SHORT GUIDE TO COMPREHENDING SIGNS OF THE QUR'AN)

Enes Karić

Translation of the Qur'an by Mića Ljubibratić Hercegovac (1839-1889) was published in Belgrade in 1895, and is considered the first complete translation published in our language, and 120 years later this translation was re-printed by El-Qalem publishing house and Muftiate of Banja Luka with addition of the collection of essays about the Qur'an titled 'Universes of the Qur'an', by Enes Karić. Qur'an holds the pivotal position in Islam; from its pages Muslims derive the principles of their faith, fundamental guidelines for their rituals and morality, it offers concise directions for understanding this world and our role in it. The original text of the Qur'an is revered by Muslims as Literal Word of God (*Verbum Dei*) and God's Voice. The translation of the Qur'an is not considered as 'the original Qur'an', translation of the Qur'an is only a translation or interpretation of the book that reflects reason, style and worldview of the translator. In this essay, prepared and published as an addition to Ljubibratić's translation of the Qur'an, the author offers some guidelines for reading and understanding translation of the Qur'an.

Key words: translation of the Qur'an, understanding translation of the Qur'an, structure of the Qur'an, Mića Ljubibratić Hercegovac